

NOTICIAS DESDE LA GENERALITAT DE CATALUÑA

LA GENERALITAT IMPULSA LA DIFUSIÓN EN CATALUÑA DE LAS PELÍCULAS DE NAPO TRADUCIENDO EL PORTAL AL CATALÁN

El Departamento de Empresa y Empleo de la Generalitat de Catalunya ha colaborado con el Consorcio Napo para difundir en el ámbito de Cataluña las películas de animación de Napo sobre seguridad y salud laboral. Para ello se ha traducido al catalán la web del Consorcio Napo (www.napofilm.net/ca), donde se pueden ver y descargar las películas de divulgación sobre seguridad y salud laboral producidas por este consorcio europeo, que cuenta con el apoyo de la Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo.

Las películas de Napo se empezaron a producir en 1998 –actualmente hay 15– y tratan cuestiones tan variadas como el ruido, los trastornos músculo esqueléticos, la señalización de seguridad o el mantenimiento, o sobre sectores específicos como la construcción o la limpieza.

Napo es el protagonista de esta serie de animación sobre seguridad y salud en el trabajo. Representa a un trabajador que puede estar expuesto a diferentes peligros o riesgos, pero que también puede detectarlos o sugerir mejoras. La intención de los productores ha sido que cualquier persona, desde un empleado joven hasta un trabajador experimentado, sea del sector que sea, se pueda identificar con Napo.

Estas películas tienen el objetivo de ser una herramienta atractiva de introducción al mundo de la prevención de riesgos laborales, gracias a unos personajes simpáticos y unas historias divertidas, siempre con una perspectiva humorística e informal. Los vídeos están hechos en animación y son mudos. Pese a ser variable, su duración acostumbra a ser inferior a los 10 minutos, y normalmente las películas se dividen en capítulos que se pueden utilizar como cápsulas independientes que abordan aspectos específicos del tema de la película.

Las películas de Napo se dirigen a trabajadores, formadores, técnicos, estudiantes y público en general, y constituyen una introducción a la prevención de riesgos laborales atractiva y de fácil comprensión. Con la divulgación de la página web de Napo en catalán el Departamento de Empresa y Empleo quiere aprovechar los productos de calidad disponibles dentro del ámbito europeo para, junto a las iniciativas que desarrolla individualmente, cumplir con su función de sensibilización y difusión en materia de prevención de riesgos laborales.

JORNADA DEL COPSOQ

Jornada “Riesgo psicosocial: de la evaluación a la acción preventiva”

La jornada, organizada conjuntamente por el Departamento de Empresa y Empleo de la Generalitat de Catalunya y el Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud (ISTAS) el 19 de octubre de 2011, tenía por objetivo aprovechar la presencia en Barcelona de 39 expertos de 16 países con motivo de la realización del III COPSOQ International Workshop para continuar trabajando en el diseño y aplicación del método COPSOQ –acrónimo inglés de Cuestionario Psicosocial de Copenhague– y presentar los últimos adelantos y experiencias en materia de riesgos del entorno psicosocial del trabajo.

Impacto laboral y económico positivo

La conferencia inaugural de la jornada la realizó el consultor y miembro de la Red Internacional COPSOQ, Tage S. Kristensen, uno de los padres de este método de evaluación de los riesgos psicosociales. Con el apoyo de un buen número de ejemplos extraídos de estudios hechos tanto en empresas privadas como del sector público de cualquier parte del mundo apuntó la relación directa que hay entre unas buenas condiciones psicosociales de trabajo y ventajas concretas tanto para los trabajadores como para las empresas, en términos de: mayor satisfacción de los trabajadores y mayor salud –por lo tanto, menos bajas médicas y menos rotación–; mayor satisfacción de los clientes o usuarios; mayor productividad, calidad e innovación; mayor implicación, compromiso y motivación de los trabajadores, combinado con un mayor grado de cooperación entre los empleados y más beneficios para los empresarios. En su ponencia, Kristensen subrayó que la calidad del liderazgo es un aspecto fundamental para la mejora de las condiciones psicosociales de trabajo y, esta mejora, un factor clave para el establecimiento de la confianza mutua y la colaboración en el seno de las empresas, que determinarán su productividad y sus resultados económicos.

Kristensen puso a empresas como la americana Southwest Airlines, la compañía india de programación informática HCL –que tiene por máxima “primero los empleados, después los clientes”– o los supermercados daneses Irma como ejemplos de cómo unas buenas condiciones de trabajo desde el punto de vista psicosocial acaban repercutiendo en positivo en la cuenta de resultados.

Novedades del método COPSOQ

Posteriormente, en una mesa redonda moderada por Emilia Molinero, jefa del Área de Investigación de la Subdirección General de Seguridad y Salud Laboral de la Generalitat, sobre los adelantos del método COPSOQ, el investigador del Centro Nacional de Investigación sobre el entorno de Trabajo de Dinamarca, Jakob Bjorner, subrayó la importancia que la evaluación de los riesgos psicosociales tiene dentro la evaluación de los riesgos laborales en la actualidad, ya que para muchos puestos de trabajo estos son los riesgos principales. Bjorner destacó que el uso de cuestionarios estandarizados aporta varias ventajas, entre las que figura la de eliminar términos confusos o ambiguos, mejorando la fiabilidad de la información. Añadió que el uso de la misma metodología a lo largo del tiempo, con las debidas actualizaciones, permite evaluar la efectividad de las medidas adoptadas para mejorar el entorno psicosocial del trabajo tras la evaluación inicial.

Bjorner, además, indicó que la segunda versión del método COPSOQ incorpora el análisis de nuevos aspectos, como la situación de la empresa en términos de organización del trabajo, relaciones interpersonales o comportamientos ofensivos, proporcionando una evaluación más completa del entorno psicosocial de trabajo.

En la misma mesa redonda, Matthias Nübling, del Centro de Investigación en Medicina Social y Ocupacional de Friburgo (Alemania), ofreció una pincelada sobre el uso de COPSOQ en Alemania y centró su intervención en la adaptación del método COPSOQ para el mundo educativo realizada en aquel país. En su exposición Nübling subrayó que la formulación de programas de prevención efectivos necesita en primer lugar de herramientas de evaluación que generen confianza sobre sus resultados y que evalúen los riesgos psicosociales de manera general, sin dejar aspectos de lado.

Posteriormente, Salvador Moncada, del Centro de referencia en organización del trabajo y salud del ISTAS, cerró la mesa redonda explicando el procedimiento que se ha seguido para adaptar al contexto español la primera y la segunda versión del método COPSOQ. Moncada apuntó que el tiempo necesario para identificar el origen de los riesgos psicosociales y para acordar las medidas preventivas son los principales inconvenientes detectados por los usuarios en España a la hora de aplicar el método. También recordó que tanto ISTAS como la Generalitat de Catalunya ponen al alcance de las empresas, de forma gratuita*, las versiones castellana y catalana del método COPSOQ, respectivamente, así como herramientas de apoyo para su correcta aplicación.

Situación en Cataluña

En la segunda mesa redonda de la jornada, moderada por Clara Llorens, integrante del Centro de referencia en orga-

nización del trabajo y salud de ISTAS, se centró en las experiencias de intervención en Cataluña

En primer lugar, el subdirector general de Seguridad y Salud Laboral de la Generalitat, Jaume de Montserrat, ofreció una visión panorámica del estado de la aplicación de herramientas de evaluación de los riesgos psicosociales en Cataluña. Constató el bajo nivel de evaluación de los riesgos psicosociales en las empresas catalanas –sólo el 2.2% habían hecho una evaluación de esta clase el año anterior, según el análisis de las Memorias de actividad de los Servicios de Prevención del año 2009–. Además, en cerca de la mitad de los casos la metodología aplicada había sido inadecuada o poco fiable.

La utilización de métodos de evaluación de los riesgos psicosociales choca con varias resistencias en Cataluña, relacionadas entre otras cuestiones con el poco conocimiento sobre estas herramientas que tienen las empresas y la percepción de que su uso requiere de una gran inversión. Según De Montserrat, también se detecta miedo ante el compromiso de aplicar medidas preventivas, y de tenerlo que hacer con la participación de los trabajadores. Muchas de las medidas preventivas que adoptan las empresas en esta materia son genéricas o relacionadas con la formación, pero pocas van al origen del riesgo psicosocial, que es la organización del trabajo.

FAE SA, una experiencia de mejora

Posteriormente, el responsable de recursos humanos de la empresa FAE SA, Sergi Quemada, y el presidente del comité de empresa, Francisco Javier Sánchez, explicaron la experiencia de su empresa a la hora de emplear el método COPSOQ.

Quemada presentó la empresa y fue Sánchez quien entró en los detalles de cómo fue el proceso de aplicación del método COPSOQ en la empresa. Relató que fue un proceso difícil y que exigió flexibilidad y esfuerzo de todas las partes para llegar a acuerdos. En este sentido, destacó, entre otros aspectos, que el tipo de liderazgo de los mandos intermedios se basaba más en la exigencia que en el apoyo y la cooperación con los trabajadores, un aspecto que la empresa ha decidido modificar.

Sánchez subrayó que la mayor parte de las medidas adoptadas no tienen coste económico y en cambio ayudan a crear un mejor clima de trabajo y a mejorar la productividad de la empresa. El año 2012 FAE hará una nueva evaluación de los riesgos psicosociales, lo cual, entre otras cosas, permitirá valorar el resultado de las medidas adoptadas.

El método COPSOQ de evaluación de riesgos psicosociales se puede obtener en su versión castellana en: <http://www.copsoq.istas21.net/>

Oferta formativa de los Centros de Seguridad y Salud Laboral de la Generalitat de Catalunya.

Para recibir información y solicitar la inscripción a las actividades de formación de los Centros, consultar el apartado Formación de la página web: www.gencat.cat/alafeinacaprisc

NOTÍCIES DES DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

LA GENERALITAT IMPULSA LA DIFUSIÓ A CATALUNYA DE LES PEL·LÍCULES DE NAPO TRADUINT EL PORTAL AL CATALÀ

El Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya ha col·laborat amb el Consorci Napo per difondre en l'àmbit de Catalunya les pel·lícules d'animació d'en Napo sobre seguretat i salut laboral. Per a això s'ha traduït al català el web del Consorci Napo (www.napofilm.net/ca), on es poden veure i descarregar les pel·lícules de divulgació sobre seguretat i salut laboral produïdes per aquest consorci europeu, que compta amb el suport de l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball.

Les pel·lícules de Napo es van començar a produir el 1998 –actualment n'hi ha 15– i tracten qüestions tan variades com el soroll, el trastorn musculoesquelètics, la senyalització de seguretat o el manteniment, o sobre sectors específics com la construcció o la neteja.

En Napo és el protagonista d'aquesta sèrie d'animació sobre seguretat i salut en el treball. Representa a un treballador que pot estar exposat a diferents perills o riscos, però que també pot detectar-los o suggerir millores. La intenció dels productors ha estat que qualsevol persona, des d'un empleat jove fins a un treballador experimentat, sigui del sector que sigui, es pugui identificar amb en Napo.

Aquests pel·lícules tenen l'objectiu de ser una eina atractiva d'introducció al món de la prevenció de riscos laborals, gràcies a uns personatges simpàtics i unes històries divertides, sempre amb una perspectiva humorística i informal. Els vídeos estan fets en animació i són muts. Tot i ser variable, la seva durada acostuma a ser inferior als 10 minuts, i normalment les pel·lícules es divideixen en capítols que es poden utilitzar com a càpsules independents que aborden aspectes específics del tema de la pel·lícula.

Les pel·lícules d'en Napo s'adrecen a treballadors, formadors, tècnics, estudiants i públic en general, i constitueixen una introducció a la prevenció de riscos laborals atractiva i entenedora. Amb la divulgació de la pàgina web de Napo en català el Departament d'Empresa i Ocupació vol aprofitar els productes de qualitat disponibles dins l'àmbit europeu per, junt amb les iniciatives que desenvolupa individualment, complir amb la seva funció de sensibilització i difusió en matèria de prevenció de riscos laborals.

JORNADA DEL COPSOQ

Jornada “Risc psicosocial: de l'avaluació a l'acció preventiva”

La jornada, organitzada conjuntament pel Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya i l'Institut Sindical de Treball, Ambient i Salut (ISTAS) el 19 d'octubre de 2011, tenia per objectiu aprofitar la presència a Barcelona de 39 experts de 16 països amb motiu de la realització del III COPSOQ International Workshop per continuar treballant en el disseny i aplicació del mètode COPSOQ –acrònim anglès de Qüestionari Psicosocial de Copenhaguen– i presentar els darrers avenços i experiències en matèria de riscos de l'entorn psicosocial del treball.

Impacte laboral i econòmic positiu

La conferència inaugural de la jornada la va realitzar el consultor i membre de la Xarxa Internacional COPSOQ, Tage S. Kristensen, un dels pares d'aquest mètode d'avaluació dels riscos psicosocials. Amb el suport d'un bon nombre d'exemples extrets d'estudis fets tant a empreses privades com al sector públic d'arreu del món va apuntar la relació directa que hi ha entre unes bones condicions psicosocials de treball i avantatges concrets tant per als treballadors com per a les empreses, en termes de: major satisfacció dels treballadors i major salut –per tant, menys baixes mèdiques i menys rotació–; major satisfacció dels clients o usuaris; major productivitat, qualitat i innovació; major implicació, compromís i motivació dels treballadors, combinat amb un major grau de cooperació entre els empleats i més beneficis per als empresaris. A la seva ponència, Kristensen va subratllar que la qualitat del lideratge és un aspecte fonamental per a la millora de les condicions psicosocials de treball i, aquesta millora, un factor clau per a l'establiment de confiança mútua i col·laboració en el si de les empreses, que determinaran la seva productivitat i els seus resultats econòmics.

Kristensen va posar empreses com l'americana Southwest Airlines, la companyia índia de programació informàtica HCL –que té per màxima “primer els empleats, després els clients”– o els supermercats danesos Irma com a exemples de com unes bones condicions de treball des del punt de vista psicosocial acaben repercutint en positiu al compte de resultats.

Novetats del mètode COPSOQ

Posteriorment, en una taula rodona moderada per Emília Molinero, cap de l'Àrea d'Investigació de la Subdirecció General de Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat, sobre els avenços del mètode COPSOQ, l'investigador del Centre Nacional de Recerca sobre l'Entorn de Treball de Dinamarca, Jakob Bjorner, va subratllar la importància que l'avaluació dels riscos psicosocials té dins l'avaluació dels riscos laborals en l'actualitat, on per a molts llocs de treball aquests són els riscos principals. Bjorner va destacar que l'ús de qüestionaris estandarditzats aporta diversos avantatges, entre els quals hi ha la possibilitat d'eliminar els termes confusos o ambigus, millorant la fiabilitat de la informació. A més, va afegir que l'ús de la mateixa metodologia al llarg del temps, amb les degudes actualitzacions, permet avaluar l'efectivitat de les mesures adoptades per millorar l'entorn psicosocial del treball després de l'avaluació inicial.

Bjorner, a més, va indicar que la segona versió del mètode COPSOQ incorpora l'anàlisi de nous aspectes, com la situació de l'empresa en termes d'organització del treball, relacions interpersonals o comportaments ofensius, proporcionant una avaluació més completa de l'entorn psicosocial de treball.

A la mateixa taula rodona, Matthias Nübling, del Centre de Recerca en Medicina Social i Ocupacional de Friburg (Alemanya) va oferir una pinzellada sobre l'ús de COPSOQ a Alemanya i va centrar la seva intervenció en l'adaptació del mètode COPSOQ per al món educatiu realitzada en aquell país. A la seva exposició Nübling va subratllar que la formulació de programes de prevenció efectius necessita en primer lloc d'eines d'avaluació que generin confiança sobre els seus resultats i que avaluin els riscos psicosocials de manera general, sense deixar aspectes de banda.

Posteriorment, Salvador Moncada, del Centre de referència en organització del treball i salut de l'ISTAS va tancar la taula rodona explicant el procediment que s'ha seguit per adaptar al context espanyol la primera i la segona versió del mètode COPSOQ. Moncada va apuntar que el temps necessari per identificar l'origen dels riscos psicosocials i per acordar les mesures preventives són els principals inconvenients detectats pels usuaris a Espanya a l'hora d'aplicar el mètode. També va recordar que tant ISTAS com la Generalitat de Catalunya posen a l'abast de les empreses, de forma gratuïta*, les versions castellana i catalana del mètode COPSOQ, respectivament, així com eines de suport per a la seva correcta aplicació.

Situació a Catalunya

La segona taula rodona de la jornada, moderada per Clara Llorens, integrant del Centre de referència en orga-

nització del treball i salut de l'ISTAS, es va centrar en les experiències d'intervenció a Catalunya.

En primer lloc, el subdirector general de Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat, Jaume de Montserrat, va oferir una visió panoràmica de l'estat de l'aplicació d'eines d'avaluació dels riscos psicosocials a Catalunya. Va constatar el baix nivell d'avaluació dels riscos psicosocials a les empreses catalanes –només el 2.2% havien fet una avaluació d'aquesta mena l'any anterior, segons l'anàlisi de les Memòries d'activitat dels Serveis de Prevenció de l'any 2009–. A més, en prop de la meitat dels casos la metodologia aplicada havia estat inadequada o poc fiable.

La utilització de mètodes d'avaluació dels riscos psicosocials xoca amb diverses resistències a Catalunya, relacionades entre d'altres amb el poc coneixement sobre aquestes eines que tenen les empreses i la percepció que el seu ús requereix d'una gran inversió. Segons De Montserrat, també es detecta por davant el compromís d'aplicar mesures preventives, i d'haver-ho de fer amb la participació dels treballadors. Moltes de les mesures preventives que adopten les empreses en aquesta matèria són genèriques o relacionades amb la formació, però poques van a l'origen del risc psicosocial, que és l'organització del treball.

FAE SA, una experiència de millora

Posteriorment, el responsable de recursos humans de l'empresa FAE SA, Sergi Quemada, i el president del comitè d'empresa, Francisco Javier Sánchez, van explicar l'experiència de la seva empresa a l'hora d'emprar el mètode COPSOQ.

Quemada va presentar l'empresa i va ser Sánchez qui va entrar en els detalls de com va ser el procés d'aplicació del mètode COPSOQ a l'empresa. Va relatar que va ser un procés difícil i que va exigir flexibilitat i esforç per totes les parts per arribar a acords. En aquest sentit, va destacar, entre d'altres aspectes, que el tipus de lideratge dels comandaments mitjans és basava més en la exigència que no pas en el suport i la cooperació amb els treballadors, un aspecte que l'empresa ha decidit modificar.

Sánchez va subratllar que la major part de les mesures adoptades no tenen cost econòmic i en canvi ajuden a crear un millor clima de treball i a millorar la productivitat de l'empresa. L'any 2012 FAE farà una nova avaluació dels riscos psicosocials, el que entre d'altres coses permetrà valorar el resultat de les mesures adoptades.

El mètode COPSOQ d'avaluació dels riscos psicosocials es pot obtenir en la seva versió catalana a: <http://www.gen-cat.cat/alafeinacaprisc> [Ruta d'accés: Publicacions/Guies, manuals, estudis i protocols/Manuals/Manual per a la identificació i avaluació de riscos laborals/Capítol 5. Riscos psicosocials].

Oferta formativa dels Centres de Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat de Catalunya.

Per rebre informació i sol·licitar la inscripció a les activitats de formació dels Centres, consultar l'apartat Formació de la pàgina web:

www.gen-cat.cat/alafeinacaprisc